

UMÉČE MIRA

UMEĆE MIRA

Morihej Uješiba

BEOGRAD
2008

Naslov originala:
The Art of Peace - Morihei Ueshiba

© Copyright na prevod za Srbiju
BABUN

Izdavač: IP BABUN

Prevod:
Ana Bešlić

Štampa: LUKAŠTAMPA, Beograd
Tiraž: 418
Drugo izdanje

ISBN 978-86-83737-46-8

SADRŽAJ

PRVI DEO 7
Prorok umeća mira

DRUGI DEO 39
Umeće ratovanja nasuprot Umeća mira

TREĆI DEO
Umeće mira 51

Morihejev potpis.
Njegovo ime znači
„Obilje Mira“

Prvi deo

Morihej Uješiba
Prorok umeća mira

Morihej Uješiba rođen je 14. decembra 1883. godine u gradu Tanabe. Tanabe se nalazi na obali drevnog Ki distrikta (danas poznatog po imenu prefektura Wakajama). Distrikt je čuven po svojim prirodnim lepotama – ogromnim planinskim vencima, čudesnim šumama, veličanstvenim vodopadima, stotinama lekovitih toplih izvora, bogatim voćnjacima i predivnom zalivu. U njemu se nalaze veliki hramovi Kumana – svetog mesta gde su bogovi šintoizma sišli sa neba i gde se nalazi skriveni prolaz ka rajskoj zemlji bude Amide i planini Koja, središtu šingona, japanskog tantričkog budizma. Ime distrikta glasi: „Mesto gde su bogovi i priroda jedno“. Premda je Morihej veći deo svog kasnijeg života proveo daleko od Wakajame, on je svoj rodni kraj često posećivao, govoreći: „Bez obzira gde se nalazio, uvek ću u srcu biti dete Kumana.“ Morihejev otac Joroku je bio imućni zemljoposjednik i gradski većnik, a njegova majka Juki beše u rodu sa klanom Takeda, jednom od najznačajnijih starih samurajskih porodica. Morihej je bio jedini sin u porodici (imali su četiri ćerke) i smatrali su ga božijim darom.

Morihej je rođen prerano, pa je bio slabašan i bolešljiv dečak, ali je zato izrastao u prilično snažnog tinejdžera, i to zahvaljujući svakodnevnim aktivnostima u prirodi koje su se sastojale od plivanja i pecanja u zalivu u proleće i leto, i planinarenja u jesen i zimu, sa dodatkom sumo rvanja.

Stanovništvo Kumana je veoma pobožno. Od svoje pete godine Morihej je ustajao u četiri sata ujutru da bi pratio majku koja je svakog dana odlazila da se pomoli lokalnim bogovima. Morihej je proveo veliki deo svoje mladosti na hodočašćima, posećujući mnogobrojne planinske hramove i praktikujući *misogi*, šintoistički ritual pročišćenja koji se obavlja u vodama vodopada i okeana. Morihej je bio opčinjen pričama koje su pripovedali lokalni čarobnjaci poput čuvenog En no Gjođe, prvog *jamabušija* (planinskog askete) i nikada mu nije bilo dosadno da sluša o čudima koje su izvodili čudotvorci kao što je bio budistički svetac Kukai, osnivač manastira Šingon na planini Koja. Od najranijeg detinjstva je Morihej i sam imao mistična iskustva. Na primer, dešavalo mu se da potpuno mračnu planinsku stazu kojom hoda odjednom osvetli sablasna svetlost, ili ga prožme osećanje da je lak poput ptice koja leti visoko iznad planinskih vrhova.

Moriheja su poslali u školu pri hramu da izučava teška konfucijanska klasična dela, ali je on mnogo više voleo da učestvuje u spektakularnim ezoteričnim ritualima šingon budizma. On je podjednako cenio i egzoteričnu nauku i gutao je knjige iz oblasti matematike, hemije i fizike. Morihej je uživao u učenju, ali nije voleo da bude zatvoren među zidovima učionice, te je napustio školu kada mu je bilo četrnaest godina. Doduše, stekao je diplomu računovođe, pa se zaposlio u lokalnom uredu za takse. Međutim, ovaj tip kancelarijskog posla ga nije mnogo interesovao (štaviše, često je prelazio na stranu poreskih obveznika u njihovim sporovima sa državom). Godine 1901. uz pomoć oca i nekih bogatih rođaka, osamnaestogodišnji Morihej se uputio u Tokio da tamo potraži svoju sreću. Imao je uspeha i razvio sopstveni biznis, ali gradski život nije bio za njega. Napokon je Morihej predao svoju firmu zaposlenima i, ne sastavivši u gradu ni godinu

dana, vratio se bez prebijene pare u Tanabe. Tokom svog boravka u Tokiju počeo je da uči *buducu*, tradicionalnu japansku borilačku veštinu, a takođe se bavio i zen meditacijom u jednom hramu u Kamakuru-u.

Oktoobra 1902. Morihej je oženio Hacu Itogavu. Zatim se 1903. prijavio u vojsku i bio poslat u jedan puk stacioniran u Vakajami. Sukob između Japana i Rusije se zahuktavao pa je postalo očigledno da će doći do oružanih sukoba između dve zemlje. Ispoljavajući žestoku borbenost, što je bila kompenzacija za njegov nizak rast, jer je Morihej imao svega metar i pedeset i šest centimetara, dakle, manje od minimuma potrebnog za vojnu službu odnosno za prolaz na testu fizičke spremnosti koji u prvi mah nije uspeo da položi, Morihej je postao izuzetan vojnik u trenutku kada je konačno ušao u vojsku: marširao je, pucao i vežbao bolje od svih drugih vojnika u svom puku. Godine 1904. zaista je izbio rat između Japana i Rusije, a Morihej je 1905. poslat na Mandžurijski front. Njega nisu puštali da učestvuje u glavnim bitkama zato što je bio jedini sin u svojoj porodici, ali je kao pripadnik vojne policije učestvovao u akcijama protiv kineskih bandita. Rat se završio brzo (ali sa mnogo krvi prolivene sa obe strane) i već 1905. Japan je izvojevao pobjedu. Moriheju je tada ponuđeno mesto u školi za obuku vojnih oficira, ali je tu ponudu odbio. On je kasnije u vezi s tim rekao: „Uživao sam da budem vojnik kada sam bio mlad, ali čak i tada sam duboko u sebi osećao da rat nije rešenje ni za jedno pitanje. Rat uvek donosi smrt i razaranja i ne može predstavljati nešto dobro.“ Kada je otpušten iz vojske 1906. vratio se u Tanabe da se bavi zemljoradnjom i ribarenjem.

Nakon što je otpušten, Morihej je delovao izgubljeno u pogledu svoje budućnosti. Počeo je čudno da se ponaša, zatvarao se u sobu ili lutao po planini. Međutim, nastavio je da praktikuje japanske borilačke veštine

– njegov otac je čak za njega sagradio *dođo* (salu za vežbanje) na porodičnom imanju i angažovao privatnog učitelja *džudoa* da ga trenira. Izučavao je i druge borilačke veštine i naposljetku stekao *jagju rju đučucu* diplomu 1908. godine.

Godine 1909. Morihej je pao pod pozitivan uticaj eskcentričnog Kumagusu Minakata (1867-1941), povratnika koji se vratio u Tanabe nakon mnogo godina provedenih u inostranstvu. Iako je Kumagusu bio jedan od najvećih naučnika koje je Japan dao – priča se da je govorio dvanaestak jezika i napisao stotine istraživačkih tekstova na ogroman broj tema – on, kao i Morihej, uopšte nije hteo da provodi svoje vreme u učionici. Njegova erudicija je bila plod čudesnog fotografskog pamćenja i neprekidnog istraživanja. Kumagusu je jednom prilikom izjavio: „Hoću da znam sve, moja radoznalost je bezgranična.“ Kumagusu je otvorio narodni univerzitet u Tanabeu, a u svom nastavnom radu naglašavao je uporedivost, kompatibilnost i međusobnu povezanost Japanaca i ostalih naroda sveta, a ne njihovu posebnost. Takođe je bio vatreni društveni aktivista i zaštitnik životne sredine. Doduše, Morihej od Kumagusua nije dobijao pacifističke ideje jer je ovaj bio izbačen iz Britanskog muzeja kada je udario jednog kolegu istraživača zbog rasističke primedbe, ali je bio inspirisan Kumagusuovim širokim obrazovanjem, internacionalnom vizijom i spremnošću da prihvati svaki izazov.

Tragajući za novim svetovima koje bi mogao osvojiti, Morihej je 1912. iz Tanebea poveo grupu doseljenika u divlje predele Hokaidoa, japanskog najsevernijeg i najnerazvijenijeg ostrva. Grupa se naselila u dalekom Širatakiju, i na tom mestu je tada po prvi put niklo selo. Morihej je radio bez prestanka ne bi li učinio projekat uspešnim. Gradio je kuće i raščišćavao teren za gajenje krompira, nane i susama; učestvovao je u pažljivoj seči

velikih šuma, gajio konje, te je, naposljetku, obavljao i posao većnika. (Uprkos Morihejevim velikim naporima, zamisao o koloniji je propala. Prvih par godina rod je bio izuzetno slab, a 1916. strahovita vatra je uništila 80 posto sela, uključujući i prvu kuću u kojoj je Morihej živeo. On je, doduše, tamo naučio da pripitomljava divlje životinje, pa je uspostavio prijateljske odnose sa nekoliko velikih medveda iz Hokaidoa.)

Godine 1915. Morihej se susreo sa izuzetnim Sokaku Takedom (1859-1943) velikim učiteljem *daito rju aiki đucua*. Sokaku je bio oličenje poslednje generacije starih ratnika. Rođen u Aizu (mesto koje se nalazi u današnjoj prefekturi Fukušima), rodnom mestu nekih od najopasnijih samuraja u Japanu, Sokaku je počeo da dobija lekcije iz smrtonosnih borilačkih veština čim je prohodao. Njegova mladost bila je posvećena putovanjima po čitavom Japanu i treninzima sa najboljim majstorima borilačkih veština, te učestvovanju u uličnim borbama sa više protivnika. Kada mu je bilo petnaest godina ubio je nekoliko siledžija i ubica, a sa dvadeset i dve se borio protiv četrdesetak građevinskih radnika u tuči koja je postala poznata kao događaj iz Nihonmacua (po gradu gde se tuča dogodila). On je tada ubio osam ili devet radnika i ranio mnoge druge. Iako je u borbi i sam zadobio opasne rane, Sokaku je uspeo da pobegne. Pomilovan je, jer su mu vlasti poverovale da se radilo o samoodbrani, ali su mu oduzele mač. (Kasnije je čak i bez mača nastavio da pobeđuje brzoplete izazivače, pa je jednog čak dokrajčio bambusovim mačem.)

Nakon ovog događaja, Sokaku je nestao i nije se pojavljivao nekoliko godina. Kada se ponovo pojavio 1898, ovog puta kao učitelj *daito rju aiki đucua*, stalno je menjao mesto boravka – što ne iznenađuje jer je imao veliki broj neprijatelja koji su se bili zakleli na osvetu. Hodao je okolo sa svojim štapom u kome se nalazilo skriveno sečivo i držao nož u kimonu.

Sokaku bez pratnje nikada nije ulazio ni u jednu zgradu, čak ni u sopstvenu kuću, niti je uzimao neisprobano hranu i piće.

Iako niskog rasta i sitan, Sokaku je bio besprekoran majstor borilačkih veština i veoma tražen instruktor. Vodio je seminare za policajce, vojnike i aristokrate širom severnog Japana i Hokaidoa, i upravo na jednom takvom seminaru mu je predstavljen Morihej. Iako pobeđen od strane ovog *daito rju* majstora patuljastog rasta, Morihej je odmah postao Sokakuov učenik i počeo intenzivni trening pod njegovim strogim nadzorom.

Borilačke veštine koje je Morihej savladao kod Sokakua bile su veoma efikasne jer su proizašle iz godina stvarnih borbi na život i smrt. Sokaku je bio izuzetno kreativan borac. U sukobu sa građevinskim radnicima, na primer, skočio je na vrh nasipa koji su oni bili podigili i uspeo delimično da ga sruši, nakon čega su njegovi protivnici ostali zaglavljani u blatu. Drugi put, pak, upavši u zamku koju su mu neki huligani bili postavili u javnom kupatilu pokušavajući da ga ulove bez odeće, on je svoj mokri peškir načinio oružjem i onesposobio svoje protivnike šibajući ih po očima i zadajući im snažne udarce u rebra i genitalije. Takođe, čini se da je Sokaku povemeno slao Moriheja da se obračunava sa ubicama koji su tragali za ovim *daito rju* majstorom, delujući kao njegov „zamenik“. Ovo je za Moriheja bilo neposredno iskustvo smrtonosnog napada. (Trebalo reći, doduše, da iako je Sokaku bio bez konkurencije u uličnim tučama, njegov način prikriivanja tajni borilačkih veština ogledao se u ovakvim izjavama: „Počuj nečujni zvuk, sagledaj bezoblični oblik. U trenu pročitaj misli svog protivnika i ostvari pobedu bez takmičenja.“)

Treniranjem, ali i dugogodišnjim teškim radom, nošenjem ogromnih cepanica i napornim životom doseljenika (koji je uključivao i savladavanje razbojnika i odbeglih krimanalaca kojih je bilo mnogo na nečuvanoj gra-

nici) Morihej je stekao strahovitu snagu. Uprkos tome, on se osećao neispunjeno i osujećeno i kao majstor borilačkih veština i kao ljudsko biće. Kada su iz Tanabea do njega stigle vesti o teškoj bolesti njegovog oca, Morihej je odmah svoje imanje poklonio Sokakuu i 1919. zauvek napustio Hokaido posle sedam godina života u njemu.

Na putu kući Morihej je impulsivno odlučio da poseti centar *omoto kio* religije, koji se nalazio u Ajabeu, kako bi se pomolio za očevo zdravlje. Tamo je imao još jedan značajan susret, ovog puta sa enigmatičnim Onisaburo Degučijem. (1871-1947). Nekoliko meseci nakon očeve smrti – Joroku je umro pre nego što je Morihej stigao u Tanabe, upravo onako kako mu je Onisaburo predskazao da će se dogoditi – Morihej je postao Onisaburov učenik i 1920. se sa familijom preselio u sedište *omoto kio* religije u Ajabeu.

Osnivač *omoto kio* religije bila je Nao Degučić (1836-1918), veoma siromašna seljanka koja je 1892. postala opsednuta bogom Kondinom i počela da propoveda u ime tog božanstva: „Oslobodite se vladara, kraljeva i veštačke vlasti; uspostavite pravu jednakost; rešite se kapitalizma; živite u božijem srcu jednostavno i čisto!“ Kasnije je Onisaburo, koji je oženio Sumi, Naominu ćerku, postao glasnogovornik ove religije. *Omoto kio* je bila eklektična, mistična religija koja je naglašavala značaj sloge među veroispovestima, društvene pravde, prirodne zemljoradnje i upražnjavanja lepih i primenjenih umetnosti. Njena orijentacija bila je pacifistička – kao što je govorio Onisaburo: „Ništa na svetu ne donosi takvu štetu kao rat i ništa nije tako suludo kao naoružavanje.“ Brilljantni, harizmatični, rečiti i vidoviti Onisaburo beše prva osoba koja je dokučila pravu svrhu Morihejevog života: „Tvoja misija na zemlji jeste da postaneš prorok mira, da preneseš svetu pravi smisao *budoa* (‘Put borilačke odvažnosti’)“.

Prva godina provedena u Ajabeu Moriheju nije donela sreću. On i njegova žena izgubili su dva muška deteta: Takemoriya, starog 3 godine, i Kuniharua, koji je živio svega mesec dana. (Imali su još dva deteta: ćerku Macuko, rođenu 1911. godine i sina Kišomarua, rođenog 1921.) Jedini srećan događaj bio je otvaranje prve sale za vežbanje u *omoto kio* sedištu. Sokaku je posetio Ajabe 1922. i zadržao se tamo šest meseci vodeći treninge, ali atmosfera je za sve vreme njegove posete bila napeta. Bacivši samo jedan pogled na Sokakua, Onisaburo je izjavio: „Ovaj čovek miriše na krv i nasilje.“ Onisaburo je ohrabrio Moriheja da potraži sopstveni put, pa se Morihej počeo udaljavati od Sokakua i *daito rjua*. (1936. godine Morihej i Sokaku su se potpuno razišli.)

Jednog dana na *omoto kio* imanju grupa od desetak radnika pokušala je da izmesti veliko drvo, ali su se posvađali oko toga koji je najbolji način da to učine. Morihej se iznenada pojavio i bio je veoma ljut: „Zašto ljudi ne mogu bolje da sarađuju? Zašto postoji toliko neslaganja u ovom svetu?“ Besan, on je zgrabio drvo i svojeručno ga pomerio na novu lokaciju. Onisaburo je to video i rekao Moriheju: „Ovo je primer snage pravednog besa. Kanališi tu ogromnu snagu u pravu aktivnost i ostvarićeš divne stvari.“

Onisaburo nije bio majstor borilačkih veština, ali je povremeno vežbao *kjudo* – klasičnu japansku veštinu gađanja lukom i strelom – odapinjući strele natopljene molitvama za mir i ljubav, i imao je tajnu tehniku zvanu *aiki-kiri* (sečenje pomoću sečiva duha). Onisaburo i Morihej su ponekad provodili čitave noći sakriveni u čestaru, sekući bambus golim rukama pomoću ove tehnike koju je Onisaburo preneo jedino Moriheju.

Godine 1924. Onisaburo, Morihej i još nekolicina *omoto kio* sledbenika krenuli su na „veliku avanturu po Mongoliji“, nadajući se da će pronaći

legendarnu Šambalu i ostvariti raj na zemlji. Ovaj idealistički poduhvat bio je simboličan izraz Onisaburovog nepopravljivog optimizma i nepokolebljive vere u sebe i svoju misiju. Grupa je uspela da preživi poplave, strahovite oluje sa gradom, glad, trovanje, napade bandita i kinesku vojsku čiji su zarobljenici bili neko vreme. Dosuđena im je smrtna kazna, izvedeni su pred streljački vod, ali su u poslednjem trenutku pomilovani. Čak i kada su vraćeni u Japan, nakon ove naizgled propale misije, Onisaburo nije bio pokoleban – „Sledeći put imaćemo više sreće“, rekao je, i nastavio da planira još ambicioznije poduhvate.

Moriheja su, međutim, zauvek izmenili mnogi ekstremni, bliski susreti sa smrću koje je imao tokom ove avanture. Proleteo je kroz šoferšajbnu prilikom jednog sudara i gadno se isekao; učestvovao je u borbi na život i smrt sa drumskim razbojnicima; razmenjivao je vatru sa kineskom milicijom; naposletku, vezan lancima, morao je da prođe kroz polje puno leševa u susret streljačkom vodu. Sledeća epizoda je duboko uticala na njega:

Kada smo se približili Tunglijau, upali smo u zamku u jednoj dolini i bili zasuti mecima. Začudo, mogao sam osetiti pravac kretanja projektila – zrakovi svetlosti osvetljavali su njihov put – pa sam uspeo da izbegnem svaki. Sposobnost da se predoseti napad je ono što su drevni majstori zvali anticipacija. Ako je čovekov um postojan i čist, čovek može u trenutku da predvidi napad i izbegne ga – to je, shvatio sam, suština *aikija* (veštine harmonizacije).

Morihej se vratio u Ajabe kao posve drugačija osoba. Intenzivirao je vežbanje, i u proleće 1925. njegov život se transformisao a njegova misija jasno ocrtala. Nakon borbe sa majstorom *kendoa* – mačevalac je priznao

poraz zbog nemogućnosti da zada ijedan udarac – Morihej se vratio u svoj vrt, a znoj mu je curio sa lica.

Odjednom je zemlja počela da se trese. Zlatna para se uzdizala iz zemlje, obavijajući me. Osetio sam da sam preobražen u nekakav zlatni lik, a telo mi je bilo lagano poput pera. Mogao sam da razumem govor ptica. U trenu sam razumeo prirodu kreacije: Put ratnika je da manifestuje božansku ljubav, duh koji obuhvata i hrani sve postojeće. Suze zahvalnosti i radosti slivale su mi se niz obraze. Doživeo sam čitavu zemlju kao svoj dom, a sunce, mesec i zvezde bili su mi bliski prijatelji. Svaka vezanost za materijalne stvari je nestala.

„Ja sam univerzum!“ objavio je Morihej, osećajući se pozvanim da bude izaslanik Miroku Bosacua, zlatnog bude čiji se dolazak očekuje, a koji će ostvariti raj na zemlji. Posle ovog dramatičnog iskustva prosvetljenja, Morihej je postao nepokolebljivi ratnik i započeo svoju misiju kao prorok *Umeća mira*.

Sledeća priča će dalje osvetliti Morihejev preobražaj od materijalnog u spiritualnog ratnika. U Tanabeu je živeo čovek po imenu Suzuki koji je redovno pobeđivao Moriheja kada su bili mladi učenici *džudoa*. Kasnije, kada se Morihej vratio iz Tanabea nakon što je savladao *daito rju aiki ducu* u Hokaidu, on i Suzuki su imali još jednu tešku borbu u kojoj je Morihej bio ozbiljno povređen i morao je da provede mesec dana u krevetu. Međutim, nakon Morihejevog otkrovenja u Ajabeu, Suzuki više nije bio ravan Moriheju i postao je njegov učenik.

Nakon svog duhovnog buđenja, Morihej je stekao ime „Učitelj učitelja“. Godine 1927. preselio se u Tokijo na zahtev mnogih uticajnih pokrovitelja, i tamo otvorio stalni *dođo* 1931. godine. U starim vremenima nije bilo

neuobičajeno da izazivač bude iskasapljen i ubijen kada izgubi od majstora (kao u slučaju Sokakea, koji se stalno hvalio brojem ljudi koje je lišio života.) Potpuno suprotno tome, Morihej je rešavao svaki napad tako da ne nanese ozbiljne povrede protivniku. (Rano u svojoj učiteljskoj karijeri, Morihej je ozbiljno povredio jednog protivnika koji mu je pružio veliki otpor i stoga je odlučio da oplemeni svoju tehniku i dopusti svojim protivnicima da izbegnu povređivanje. Jedan drugi protivnik je teško ranjen kada je, promašivši Moriheja, nemoćan da zaustavi svoje kretanje, udario u zid, tako da je Morihej kasnije svoje učenike savetovao kako da učine svoje padove bezbednim, „poput mačke“.) Poznati džudista po imenu Nišimura stalno je pokušavao da pobedi Moriheja ali je uvek završavao na podu, nesposoban da shvati kako se tu našao. Iscrpljeni Nišimura gledao je odozdo u nasmejanog Moriheja i čudio se: „Da li zaista može postojati takva borilačka veština u kojoj čovek svog protivnika baca na pod sa osmehom?“ Nakon ovakve inicijacije, ljudi bi najčešće odmah tražili od Moriheja da ih podučava. A on im je odgovarao: „Volim ljude snažnog duha. Ako si spreman da se posvetiš pomaganju drugih, poboljšavanju sveta u svakom pogledu, prihvaću te za učenika. Međutim, ne možeš da praktikuješ ovaj Put sa pola srca – princip je 'sve ili ništa'“.

U drugim borilačkim veštinama, učitelji praktikuju razbiljanje cigala da bi svoje noge i ruke učinili razornim oružjem, ali Morihejevi udarci su bili zapanjujuće efikasni iako tu nije bilo nikakvog kontakta sa protivnikom. Rindiro Širata (1912-1993), jedan od Morihejevih nastarijih učenika, ovako je opisao osećaj sučeljavanja sa učiteljem:

Kada bih stao ispred Uješibe Senseija, sve što sam video bile su njegove hipnotišuće oči; činilo mi se da me njegov pogled u potpunosti

prožima. Sva moja energija bi me napustila i osećao sam se potpuno bespomoćno. Kada bih pokušao da ga udarim, on bi mi udarac odmah uzvratilo. Iako njegov udarac nikada nije dolazio do mog tela, on bi u potpunosti neutralisao moj, i u toj meri me oslabio i razbio mi koncentraciju da sam mogao samo da se srušim. Ako bi me bacio dole, imao sam osećaj kao da letim na oblaku – bio sam u potpunosti nemoćan u njegovom prisustvu. S druge strane, kada bi me pritisnuo to je bilo kao da sam doživeo električni šok koji mi je paralisao čitavo telo.

Drugi učenici su imali osećaj kao da ih je olujni vetar podigao sa zemlje ili da ih je zaslepila vatrena kugla kada bi ih Morihej bacio na zemlju; neki su imali osećaj da su ušli u drugu dimenziju, neki su videli zvezde, ali su odmah potom osećali nalet nove životne energije. Uхватiti Moriheja za ruku bilo je nalik „pokušaju da rukama obuhvatiš deblo bora” – rekao je jedan njegov učenik. Drugi učenik je kazao da je osećaj kada te učitelj zgrabi za zglob šake „sličan osećaju da ti je neko obmotao usijanu žicu oko ruke”. Jedan učenik koji je vežbao sa Morihejom neke tehnike sa mačem kazao je: „Njegov mač je samo lagano dodirivao moj palac, što me je vrlo malo bolelo, no ipak nisam mogao uopšte da se pomerim.“ Morihejev *kiai* ili „energičan uzvik“ bio je visokog tona, ali nije probadao uši nego je pre bio nalik na nekakvu vibraciju koja bi protresla protivnika do srži. Svi protivnici su izjavljivali da nije postojao nikakav otpor ili odgovor na njihov napad – oni bukvalno nisu imali šta da uhvate ili udare.

Mnogi Morihejevi najstariji učenici su bili ekstremno snažni, i on im je morao davati instrukcije da ne preteruju u tome. Širata, na primer, znao je da polomi protivnikov zglob jednostavnim uvrtnjem. „Suviše tvrdo,“

Morihej ga je prekoravao, „Mekše, mekše!“ Širata je pokušavao da umekša, ali se onda ponovo vraćao na upotrebu čisto fizičke sile ako mu je njegov protivnik na treningu pružao preveliki otpor. Morihej mu je govorio: „Pa dobro, još uvek si mlad i ne znaš da kontrolišeš svoju snagu. Evo ti mog saveta: obori partnera na zemlju ne obarajući ga, pritisni ga ne pritiskajući.“ Širata je tu lekciju dobro naučio. Držeći predavanje u Morihejevom centru u Osaki, Širata je objašnjavao ključni aikido koncept *muteiko*, „nepružanja otpora“. Odjednom je šampion u sumo rvanju izašao iz gomile slušalaca i prišao Širati vičući: „Ne pružaj otpor ovome!“ Širata ga je u sekundi bacio na zemlju i onda se nasmejao: „Vidite? Niko ne može da pruži otpor nepružanju otpora!“ (Širatin rival u *dođou* bio je Jukava Cutomu – umro je 1943. – koga su svi znali po nadimku „Samson iz Kobukana“. Jukava Cutomu je tragično izgubio život – izboden je noževima u jednom sukobu u Osaki. Kada je Morihej čuo tu vest, tužno je rekao: „Kakva šteta. Bio je suviše snažan – na svoju nesreću.“ Ljudi koji poseduju veliku snagu teško sebe kontrolišu i imaju puno neprijatelja.)

Širatin kolega Hađime Ivata ispričao je:

Spavali smo u *dođou* i često bi se Uješiba Sensei iznenada pojavio usred noći, dizao nas iz kreveta i tražio da ga napadnemo na bilo koji način, punom snagom. On je u snu dolazio do novih tehnika i želeo odmah da ih isproba. Bio je neobično kreativan i dinamičan. Govorio nam je da „*budo* predstavlja stalni razvoj, trening koji traje čitav život“. Posebno upečatljiv bio je njegov stav tokom molitve. Uvek je bio pun poštovanja, smiren i dostojanstven, bilo da se molitva odigravala ispred oltara u *dođou* ili negde napolju gde bi jednostavno samo podizao oči ka nebu.

Morihej u trenucima molitve – to je za sve njegove učenike bio nezaboravan prizor. Širata je kazao: „Nikada neću zaboraviti Uešibu Senseija tokom njegove molitve – izgledao je tako lepo, tako uzvišeno – i to je ono što me je najviše inspisalo tokom svih ovih godina.“ Drugi učenici su primetili da, kada se Morihej molio leti ispred hrama Aiki, gomile komaraca i mušica koje su nemilosrdno proganjale sve prisutne nisu dirale učitelja – njegove molitve su ih držale na odstojanju. Uvek kada je posećivao svoju rodnu prefekturu Vakajama, on je odlazio u hram Kumana. Najčešće je demonstrirao svoje aikido umeće na otvorenom prostoru ispred hrama kao ponudu bogovima. Jednom tokom njegove posete bio je veliki pljusak. Morihej je neko vreme čekao ispod svodova hrama, a onda objavio: „Sada ću da počnem.“ Kiša je iznenada prestala i sunce granulo, a Morihej se kupao u svetlosti. Kada je završio, kiša je nastavila da pada nesmanjenom žestinom.

Jedan profesionalni rvač iz SAD-a po imenu Mangan jednom je posetio Moriheja. Kada ga je pitao da li ga prima za učenika, Morihej mu je, preko prevodioca, odgovorio: „Ako možeš da izbegneš moj zahvat – u kome ću koristiti samo jedan prst – prihvaću te. Dođi i napadni me kako god želiš.“ Rvač se odlučio za leteći udarac, potpuno promašio i Morihej ga je svojim zahvatom oborio na pod čim je dodirnuo tlo. Iako Mangan nije ispunio zadatak, Morihej ga je ipak pustio da trenira s njim za vreme njegovog kratkog boravka u Japanu. Rvač je uporno navaljivao na Moriheja da dođe u Ameriku gde „može da zaradi milione dolara u borbama“.

Morihejev najveći izazov i svakako najznačajnija uloga jeste uloga proroka *Umeća mira*, o čemu svedoči Gozo Šioda (1915-1994) jedan od Morihejevih najstarijih učenika.

Jednog dana (sredinom 30-ih) grupa vojnih strelaca posetila je *dođo* da bi posmatrala jednu od demonstracija Uješibe Senseija. Nakon demonstracije, Sensei je iznenada objavio: „Meci mi ne mogu ništa.“ Ovo je bila direktna provokacija i strelci su ga odmah izazvali da dokaže svoju tvrdnju u njihovoj streljani. Sensei se složio i datum je utvrđen. Sensei je stavio svoj potpis u vidu otiska prsta na dokument koji je oslobađao strelce svake odgovornosti za njegovu eventualnu smrt. Njegova žena ga je molila da ne ide, pa sam čak i ja, koji sam nebrojeno puta bio svedok njegovih zapanjujućih pobeda, smatrao da je ovoga puta preterao, i rekao sam jednom njegovom učeniku: „Vreme je da počnemo da planiramo Senseijevu sahranu.“ Sensei nas je uveravao: „Ne brinite. Oni nikada neće moći da me pogode.“ Kada je došlo vreme on se uputio u streljanu u iznenađujuće dobrom raspoloženju. A kada smo stigli tamo, videli smo da se ne jedan, već šest strelaca pripremlilo da gađa Senseija. Kada je Sensei stao kao živa meta na nekih dvadeset i pet metara od linije paljbe, pitao sam se kako, za ime boga, on misli da izbegne metke tolikih pušaka. „Spremi se, nišani, pali!“ glasila je komanda. Zatim se začula snažna eksplozija, video se vrtlog dima i jedan od strelaca je leteo kroz vazduh. Morihej je stajao iza streljačkog voda, smejući se. Svi smo bili zatečeni i zadivljeni. Zamolili smo ga da ponovo izvede ovo čudo, i on je pristao. Ista scena se ponovila i po drugi put: pucnji, eksplozija, dim i strelac koji leti kroz vazduh, a onda Sensei koji stoji iza voda. Iako sam pokušavao da držim pogled prikovan na Senseijevu formu, nisam mogao ništa da razaberem. Na putu kući upitao sam ga: „Kako si to uradio?“ Rekao mi je: „Letu metaka prethodi zlatan zrak svetlosti. Iako se čini da svi pucaju istovremeno, uvek je jedan metak prvi i ja sam

izbegavao upravo taj svetlosni zrak. Onda sam skočio u stilu nindže kako bih najbrže premostio razdaljinu pa sam bacio u vazduh strelca koji je ispalio prvi metak.“ Onda je zagonetno dodao: „Zapravo, moja svrha na zemlji još uvek nije u potpunosti ispunjena, tako da me ništa ne može povrediti. Jednom kada moj zadatak bude obavljen, kucnuće i čas mog odlaska, ali do tada sam savršeno bezbedan.“ Tako mi je on objasnio ovaj događaj ali meni, iskreno govoreći, do dana-današnjeg nije jasno kako je on to izveo.

Kroz ovu poučnu priču Morihej nam ukazuje na to da duhovno može da pobedi materijalno, čak i kada postoje ogromne, naizgled nesavladive, prepreke. Naoružani savremenim i efikasnim oružjem za uništavanje, arogantni strelci nisu bili dorasli čoveku koji je funkcionisao na višem, duhovnijem nivou. Priča nam takođe pokazuje da je Morihej bio sasvim svestan činjenice da ima određenu misiju kao prorok Umeća mira. (Japanska reč koju sam preveo kao „prorok“ je *amakudaru*, što znači i „inkarnacija“ i „avatar“. Morihej je često koristio ovaj izraz kada je govorio o sebi.)

Ratovi od 1931. (godina kada su se odigrali događaji u Mandžuriji u Kini, koje je Onisaburo nazivao „početkom izbijanja pakla“) do 1945. za Moriheja su bili veoma teški i naporni. Njegov guru Onisaburo je 1935. bio uhapšen i odveden u zatvor jer je vlast zazirala od njegovih opasnih pacifističkih i egalitističkih ideja. Morihej je izbegao hapšenje zahvaljujući svojim vezama u vojnim i policijskim institucijama, ali je bio pod prismotrom jer su ga ekstremisti smatrali suviše „mekanim“. Nije im se dopala njegova misao da „*bušido* nije učenje o tome kako umreti. *Bušido* je učenje o tome kako živeti, kako zaštititi i unaprediti život. Čak i u ratu, uvek kada je to moguće, treba izbegavati oduzimanje tuđeg života. Ubijanje je greh, u tome

nema nikakvih izuzetaka. Pružite svojim protivnicima šansu da uspostave primirje sa vama.“ Moriheju se nije dopadalo da podučava pripadnike vojske ili policije smrtonosnim tehnikama, i bio je veoma razočaran kada je video da se njegove tehnike pojavljuju u vojnim priručnicima za vođenje borbe bez upućivanja na *aiki*, nenasilno razoružavanje protivnika. Moriheju se gadilo nasilje koje rat sa sobom nosi. Jedan njegov učenik, čiji je zadatak bio da Moriheju daje večernju masažu, zabrinuo se kada je video koliko je učitelj oslabio tokom tih ratnih godina.

Morihejev život bio je vođen vizijama. U decembru 1940. Morihej je imao sledeću viziju:

Oko dva sata ujutru dok sam izvodio ritual pročišćenja, iznenada sam zaboravio sve što sam ikada znao o boričkim veštinama. Sve tehnike koje su mi preneli moji učitelji pojavile su se u potpuno novoj svetlosti. U tom trenutku one su postale sredstva za negovanje života, znanja, vrline i razuma, a ne za bacanje i savladavanje ljudi.

Godine 1942. Morihej je čuo unutrašnji glas koji mu je govorio: „Ti si onaj koji mora da obuče ruho Proroka mira i nauči ljudska bića da u životu primenjuju kreativnu hrabrost. Ovo je tvoj poziv, tvoja privilegija, tvoj zadatak. Idi i sagradi hram posvećen velikom duhu mira i harmonije, i pripremi se da budeš zvezda vodilja nastupajućeg doba.“ Morihej se preselio u Ivamu, u prefekturi Ibaraki, da bi vežbao, molio se i bavio zemljoradnjom. Negde u to vreme počeo je da svoje učenje je nazvao aikido, što se može prevesti kao „Umeće mira“.

Rat se završio 15. avgusta 1945. Japan je bio u ruševinama, narod očajan, ali Morihej je bio optimista: „Umesto da vodimo rat, bavićemo se mirom, što je istinska svrha aikidoa. Vežbaćemo sa ciljem da sprečimo